

STANDARDY OCHRONY DZIECI W MIESZKANIACH TRENINGOWYCH I WSPOMAGANYCH W DOMU POMOCY SPOŁECZNEJ W GRUDZIĄDZU

Spis treści

Preambuła.....	3
Rozdział I.....	5
Pracownicy Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkań Treningowych i Wspomaganych	5
Rozdział II	7
Procedura interwencji w sytuacji ujawnienia okoliczności wskazujących na krzywdzenie dziecka przez osobę dorosłą	7
Rozdział III.....	8
Procedura w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika/inną osobę dorosłą.....	8
Rozdział IV.....	9
Procedura w przypadku stwierdzenia stosowania innych form przemocy wobec dziecka przez rodzica/opiekuna/inną osobę dorosłą	9
Rozdział V	9
Monitoring i ewaluacja Standardów Ochrony Dzieci	9
Załącznik nr 1	11
do Standardów Ochrony Dzieci.....	11
Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Dzieci.	11
Załącznik nr 2	12
do Standardów Ochrony Dzieci.....	12
Zakres danych do sprawdzenia osoby w Rejestrze Sprawców Przepływów na Tle Seksualnym	12
Załącznik nr 3	13
do Standardów Ochrony Dzieci.....	13
Oświadczenie o krajach zamieszkania	13
Załącznik nr 4.....	14
do Standardów Ochrony Dzieci.....	14
Oświadczenie o niekaralności	14
Załącznik nr 5	15
do Standardów Ochrony Dzieci.....	15
Ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Dzieci.	15
Załącznik nr 6	16

do Standardów Ochrony Dzieci.....	16
Przykłady sytuacji mogących budzić podejrzenia lub wskazywać na krzywdzenie dziecka	16
Załącznik nr 7.....	17
do Standardów Ochrony Dzieci.....	17
Zasady weryfikacji informacji o karalności	17
Załącznik nr 8.....	18
do Standardów Ochrony Dzieci.....	18
Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym – wskazówki dla pracowników Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu.....	18
Załącznik nr 9.....	20
do Standardów Ochrony Dzieci.....	20
Sposoby reagowania na krzywdzące zachowania rodzica/ opiekuna/innej osoby dorosłej wobec dziecka.....	20

Preambula

Mając na uwadze:

- obowiązek wynikający z ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich¹
- treść wytycznych Organizacji Narodów Zjednoczonych w zakresie biznesu i praw człowieka, uznając istotną rolę biznesu w zapewnieniu poszanowania praw dzieci,

Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu przyjmuje do stosowania **Standardy Ochrony Dzieci**.

Standardy Ochrony Dzieci w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu są realizowane w oparciu o niżej wymienione zasady:

1. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu prowadzi Mieszkania Treningowe i Wspomagane z poszanowaniem praw dzieci, które z uwagi na swój wiek, stan emocjonalny i psychiczny, są szczególnie narażone na krzywdzenie.
2. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu uznaje swoją rolę w prowadzeniu Mieszkań Treningowych i Wspomaganych w sposób społecznie odpowiedzialny i poprzez promowanie pożądanych postaw społecznych.
3. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu uznaje istotność prawnego i społecznego obowiązku zawiadamiania organów ścigania o każdym przypadku krzywdzenia, podejrzenia popełnienia przestępstwa na szkodę dziecka i zobowiązuje się szkolić swoich pracowników, aby posiadali kompetencje do wywiązywania się z tego obowiązku.

Słowniczek

Na potrzeby tego dokumentu poniżej wymienionym terminom nadano następujące znaczenie:

1. **Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu** – jednostka organizacyjna pomocy społecznej prowadząca Mieszkania Treningowe i Wspomagane.
2. **Mieszkania Treningowe i Wspomagane** – forma pomocy społecznej przygotowująca, przy wsparciu specjalistów, osoby w nich przebywające do prowadzenia niezależnego życia lub wspierająca te osoby w codziennym funkcjonowaniu, w tym samotne matki z dziećmi.
3. **Dziecko/maleoletni** - na potrzeby niniejszych standardów przyjmuje się, że dzieckiem, jest każda osoba, która nie ukończyła 18 roku życia.
4. **Opiekun dziecka** – przedstawiciel ustawowy dziecka: rodzic albo opiekun; rodzic zastępczy; opiekun tymczasowy (czyli osoba upoważniona do reprezentowania małoletniego obywatela Ukrainy, który przebywa na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez opieki osób dorosłych)
5. **Obca osoba dorosła** to każda osoba powyżej 18 roku życia, która nie jest dla dziecka jego opiekunem, w rozumieniu pkt 3.
6. **Krzywdzenie dziecka** - Krzywdzenie dziecka - krzywdzenie dziecka to każde zachowanie względem dziecka, które stanowi wobec niego czyn zabroniony. Oprócz tego krzywdzeniem jest zaniedbanie (zamierzone lub niezamierzone), działanie lub zaniechanie a także każdy jego rezultat, skutkujący naruszeniem praw, swobody, dóbr osobistych dziecka i zakłóceniem jego rozwoju.

Wyróżnia się następujące, podstawowe formy krzywdzenia:

Przemoc fizyczna wobec dziecka. Jest to jednorazowe bądź powtarzające się działanie bądź zaniechanie wskutek którego dziecko doznaje faktycznej fizycznej krzywdy lub jest na nią potencjalnie zagrożone. Krzywda stanowi rezultat działania bądź zaniechania ze strony rodzica, opiekuna, osoby odpowiedzialnej za dziecko, posiadającej nad nim władzę lub takiej, której ufa.

¹ Dz. U. z 2024 r. poz. 560

Przemoc psychiczna wobec dziecka. Jest to długotrwała, нефizyczna, szkodliwa interakcja pomiędzy dzieckiem a osobą za nie odpowiedzialną lub osobą, której dziecko ufa. Tak jak w przypadku przemocy fizycznej obejmuje zarówno działania, jak i zaniechania. Do przejawów przemocy psychicznej zaliczamy m.in.:

- niedostępność emocjonalną;
- zaniechanie emocjonalne;
- relacja z dzieckiem oparta na wrogości, obwinianiu, oczernianiu, odrzucaniu;
- nieodpowiednie rozwojowo lub niekonsekwentne interakcje z dzieckiem;
- niedostrzeganie lub nieuznawanie indywidualności dziecka;
- niedostrzeganie lub nieuznawanie granic psychicznych między dzieckiem a osobą odpowiedzialną;
- nieodpowiednia socjalizacja, demoralizacja;
- sytuacje w których dziecko jest świadkiem przemocy;

Przemoc seksualna wobec dziecka (wykorzystywanie seksualne dziecka). Jest to angażowanie dziecka poprzez dorosłego lub inne dziecko w aktywność seksualną. Dotyczy sytuacji gdy nie dochodzi do kontaktu fizycznego (np. ekshibicjonizm, molestowanie werbalne - np. prowadzenie rozmów o treści seksualnej nieadekwatnej do wieku dziecka, komentowanie w sposób seksualny wyglądu i zachowania dziecka, zachęcanie do kontaktu z treściami pornograficznymi, grooming - strategie nieseksualnego uwodzenia dziecka z intencją nawiązania kontaktu seksualnego w przyszłości) i gdy do takiego kontaktu dochodzi (sytuacje takie jak: dotykanie dziecka, stosunek seksualny, zmuszanie dziecka do dotykania ciała sprawcy). Każda czynność seksualna podejmowana z dzieckiem przed ukończeniem 15 roku życia jest przestępstwem. W przypadku dzieci mówimy o wykorzystaniu seksualnym, kiedy między wykorzystującym (dorosły, inne dziecko) a wykorzystywanym (dziecko) z uwagi na wiek lub stopień rozwoju zachodzi relacja władzy, opieki czy zależności. Do innej formy wykorzystywania seksualnego dzieci zalicza się wyzyskiwanie seksualne. Jest to jakiegokolwiek: faktyczne lub usiłowane nadużycie podatności dziecka na zagrożenia, przewagi sił lub zaufania - w celu seksualnym. Wyzysk seksualny obejmuje (choć nie jest to konieczne) czerpanie zysków finansowych, społecznych lub politycznych z wykorzystania seksualnego. Szczególne zagrożenie wyzyskiem seksualnym ma miejsce podczas kryzysów humanitarnych. Zagrożenie wyzyskiem seksualnym dotyczy zarówno samych dzieci, jak i opiekunów tych dzieci, mogących paść ofiarą wyzysku.

Zaniechanie dziecka. Jest to chroniczne lub incydentalne niezaspokajanie fizycznych i psychicznych potrzeb dziecka. Może przyjmować formę nierespektowania praw dziecka, co w rezultacie prowadzi do zaburzeń w jego zdrowiu i/lub rozwoju. Do zaniechania dziecka dochodzi w relacjach dziecka z osobą zobowiązaną do opieki, wychowania, troski i ochrony.

Przemoc rówieśnicza (nękanie rówieśnicze, bullying). Przemoc rówieśnicza ma miejsce gdy dziecko doświadcza różnych form nękania ze strony rówieśników. Dotyczy działań bezpośrednich lub z użyciem technologii komunikacyjnych (np. za pośrednictwem Internetu i telefonów komórkowych). Przemoc rówieśniczą obserwujemy, gdy szkodliwe działanie ma na celu wyrządzenie komuś przykrości lub krzywdy (intencjonalność), ma charakter systematyczny (powtarzalność), a ofiara jest słabsza od sprawcy bądź grupy sprawców. Obejmuje:

- przemoc werbalną (np. przezywanie, dogadywanie, ośmieszanie);
- przemoc relacyjną (np. wykluczenie z grupy, ignorowanie, nastawianie innych przeciwko osobie, szantaż);
- przemoc fizyczną (np. pobicie, kopanie, popychanie, szarpanie);
- przemoc materialną (np. kradzież, niszczenie przedmiotów);

- cyberprzemoc/przemoc elektroniczną (np. złośliwe wiadomości w komunikatorach, wpis w serwisie społecznościowym, umieszczanie w Internecie zdjęć lub filmów ośmieszających ofiarę);
 - wykorzystanie seksualne - dotykanie intymnych części ciała lub zmuszanie do stosunku płciowego lub innych czynności seksualnych przez rówieśnika,
 - przemoc uwarunkowaną normami i stereotypami związanymi z płcią (np. przemoc w relacjach romantycznych między rówieśnikami).
7. **Przestępstwo na szkodę dziecka** – kodeks karny co do zasady zawiera katalog czynów zabronionych, które mogą być popełnione na szkodę dorosłych i dzieci. Dodatkowo przewidziane są w nim czyny zabronione, które znajdują zastosowanie w przypadku ich popełnienia na szkodę osoby małoletniej, w tym także osoby małoletniej, która nie ukończyła do 15 roku życia²).
 8. **Pracownik** to osoba zatrudniona na umowę o pracę lub świadcząca pracę na podstawie zbliżonej umowy (umowa zlecenia, umowa o dzieło), a także stażysta, praktykant, wolontariusz itp.
 9. **Pracownikiem pracującym z dziećmi** jest każda osoba, której rzeczywiste obowiązki są związane z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem, leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.
 10. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu – podmiot zarządzający Mieszkaniami Treningowymi i Wspomagany, odpowiedzialny za właściwe funkcjonowanie obiektu pod względem formalnym.

Rozdział I

Pracownicy Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkań Treningowych i Wspomaganych

Zasady ogólne

1. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu prowadzi edukację swoich pracowników świadczących pracę w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych w celu wyposażenia ich w umiejętność rozpoznawania objawów/symptomów krzywdzenia dziecka oraz umiejętność szybkiego i odpowiedniego reagowania na sytuacje krzywdzenia.
2. Każdy pracownik, przed dopuszczeniem do pracy, zapoznaje się ze Standardami Ochrony Dzieci, co potwierdza złożeniem oświadczenia o dokonaniu tej czynności. Jednocześnie składa zobowiązanie przestrzegania zasad i procedur zawartych w standardach.
3. Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu uwzględnienia sytuację dzieci z niepełnosprawnościami oraz dzieci ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

Zatrudnianie osób do pracy z dziećmi

Przed zatrudnieniem lub skierowaniem danej osoby do nadzorowania korzystania z Mieszkań Treningowych i Wspomaganych przez samotne matki z dziećmi³ ustalane jest czy w przeszłości nie dopuściła się krzywdzenia dziecka. Ustalenia następują zgodnie z art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich.

Zakres kompetencji i odpowiedzialności osób wyznaczonych do wdrażania Standardów Ochrony Dzieci w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu

1. Nadzór nad stosowaniem Standardów Ochrony Dzieci prowadzi Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu.

² Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2024 r. poz. 17)

³ W rozumieniu art. 21 ustawy o ochronie małoletnich

2. Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu powołuje koordynatora ds. Standardów Ochrony Dzieci (w dalszej części dokumentu zwanego „Koordynatorem”).
3. Koordynator jest osobą odpowiedzialną za zapoznanie pracowników z treścią Standardów Ochrony Dzieci oraz monitorowanie jej stosowania w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych.
4. Koordynator organizuje i dokumentuje proces edukacji pracowników w zakresie rozpoznawania symptomów, że przebywające w mieszkaniach dziecko może być krzywdzone oraz sposobów szybkiego i odpowiedniego reagowania na takie sytuacje, zgodnie z procedurami przyjętymi przez obiekt.
5. Koordynator opisuje każdą interwencję lub zgłoszone zdarzenie związane z krzywdzeniem dziecka na terenie mieszkań w dokumencie, który jest stworzony do tego celu (dziennik zdarzeń).
6. W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa, Koordynator jest odpowiedzialny za zabezpieczenie dowodów (w tym nagrań z monitoringu) i przekazanie ich na wniosek służb w formie kopii listem poleconym lub osobiście prokuratorowi lub policji.
7. Koordynator jest odpowiedzialny za prowadzenie procedury w sytuacji, kiedy doszło do skrzywdzenia dziecka przez pracownika Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu lub inną osobę dorosłą, która nie jest bezpośrednio zatrudniona przez Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu lecz przez podmiot trzeci.
8. Koordynator jest odpowiedzialny za monitorowanie i aktualizację Standardów Ochrony Dzieci oraz ich dostępność zarówno wśród pracowników jak i innych podmiotów współpracujących z jednostką.
9. Dane koordynatora są dostępne dla wszystkich pracowników i osób korzystających z mieszkań, również dzieci. Dane muszą zawierać informację, w jaki sposób można skontaktować się z Koordynatorem.

Zasady bezpiecznych relacji pracownik – dziecko

1. Do stosowania poniższych zasad zobowiązani są wszyscy pracownicy Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu, również inne osoby dorosłe, które mają kontakt z dziećmi na terenie jednostki, jeśli kontakt ten odbywa się za zgodą jednostki.
2. Naczelną zasadą wszystkich działań podejmowanych przez pracowników mających kontakt z dziećmi znajdującymi się na terenie Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu jest traktowanie dziecka z szacunkiem i uwzględnianie jego godności i potrzeb.
3. Niedopuszczalne jest stosowanie przez pracowników i inne osoby dorosłe wobec dziecka przemocy w jakiegokolwiek formie.

Zachowania i praktyki oczekiwane od pracowników

1. W komunikacji z dzieckiem zachowuj cierpliwość i szacunek.
2. Słuchaj uważnie dziecka i udzielaj mu odpowiedzi adekwatnych do jego wieku i danej sytuacji. Komunikując się z dzieckiem staraj się, by Twoja twarz była na poziomie twarzy dziecka.
3. Zapewnij dziecko, że jeśli czuje się niekomfortowo z jakąś sytuacją, potrzebuje pomocy, może o tym powiedzieć Tobie lub innej wskazanej osobie i uzyskać pomoc.
4. Poinformuj dziecko, gdzie w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu znajdują się Standardy Ochrony Dzieci w wersji dla niego zrozumiałej. Zapewnij, że jeśli będzie miało pytania może się zgłosić do Ciebie lub innej wyznaczonej osoby.
5. Traktuj dzieci jednakowo, bez względu na jakiejkolwiek cechy, w tym ich płeć, orientację seksualną, sprawność/niepełnosprawność, status społeczny, etniczny, kulturowy, religijny i światopogląd.

6. Zadbaj o bezpieczną przestrzeń. Jeśli w obszarze, w którym pracujesz przebywają dzieci, upewnij się, że sprzęt i wyposażenie są używane w sposób zgodny z przeznaczeniem, a otoczenie jest bezpieczne (zwróć uwagę na zabezpieczenia okien i schodów, ograniczony dostęp do ruchliwych dróg, otwartej wody itd.).
7. Jeśli widzisz dziecko/dzieci pozostawione bez opieki, a sytuacja może wskazywać na zagrożenie bezpieczeństwa dziecka, podejmij działania, aby odnaleźć rodzica/opiekuna.

Zachowania i praktyki niedopuszczalne ze strony pracowników w stosunku do dzieci w jednostce

1. Nie wolno Ci krzyczeć, zawstydzać, upokarzać, lekceważyć i obrażać dziecka.
2. Nie wolno Ci bić, szturchać, popychać ani w jakikolwiek sposób naruszać integralności fizycznej dziecka, chyba, że występuje zagrożenie zdrowia lub życia dziecka.
3. Nie wolno Ci nawiązywać z dzieckiem jakichkolwiek relacji romantycznych lub seksualnych ani składać mu nieodpowiednich propozycji. Obejmuje to także seksualnie komentarze, żarty, gesty oraz udostępnianie dzieciom treści erotycznych i pornograficznych bez względu na ich formę.
4. Nie wolno Ci utrzymywać wizerunku dziecka w celach prywatnych ani służbowych (nagrywanie, fotografowanie) bez zgody rodziców/opiekunów dziecka i zgody samego dziecka. Dotyczy to także umożliwienia osobom trzecim utrwalenia wizerunków dzieci. Wyjątkiem jest sytuacja, kiedy wizerunek dziecka stanowi jedynie szczegół całości, takiej jak zgromadzenie, krajobraz, publiczna impreza - wtedy zgoda rodzica/opiekuna dziecka nie jest wymagana.
5. Nie wolno Ci nawiązywać kontaktu z dzieckiem poprzez prywatne kanały komunikacji (prywatny telefon, e-mail, komunikatory, profile w mediach społecznościowych) ani spotykać się z dzieckiem poza miejscem pracy.
6. Nie wolno Ci proponować dziecku alkoholu, wyrobów tytoniowych ani nielegalnych substancji.
7. Nigdy nie dotykaj dziecka, jeśli ono tego nie chce ani w sposób, który może być uznany za nieprzystojny lub niestosowny.

Jeśli będziesz świadkiem jakiegokolwiek z wyżej opisanych zachowań i/lub sytuacji ze strony innych dorosłych lub dzieci, zawsze poinformuj o tym osobę odpowiedzialną w obiekcie za wdrażanie i monitorowanie Standardów ochrony Dzieci lub bezpośredniego przełożonego.

Rozdział II

Procedura interwencji w sytuacji ujawnienia okoliczności wskazujących na krzywdzenie dziecka przez osobę dorosłą

1. Ujawnienie krzywdzenia może nastąpić w następujący sposób:
 - a) dziecko ujawniło pracownikowi obiektu fakt krzywdzenia,
 - b) pracownik zaobserwował krzywdzenie,
 - c) dziecko ma na sobie ślady krzywdzenia (np. zadrapania, zasinienia), a zapytane odpowiada niespójnie i/lub chaotycznie lub/i popada w zakłopotanie bądź występują inne okoliczności mogące wskazywać na krzywdzenie np. znalezienie materiałów pornograficznych z udziałem dzieci w pokoju osoby dorosłej.
2. Pracownik, który ma uzasadnione podejrzenie, że dziecko przebywające w mieszkaniach jest lub zostało skrzywdzone, powinien niezwłocznie zawiadomić przełożonego/osobę decyzyjną, która zawiadamia policję.
3. W przypadku istniejącego zagrożenia bezpieczeństwa dziecka, pracownik, który powziął uzasadnione podejrzenie skrzywdzenia dziecka niezwłocznie zawiadamia policję, dzwoniąc pod numer 112 i opisując okoliczności zdarzenia. Niezależnie od

- powyższego Pracownik zawiadamia o zdarzeniu Koordynatora Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu.
4. Należy dołożyć starań, aby utrudnić lub nawet uniemożliwić dziecku oraz osobie podejrzewanej o krzywdzenie dziecka oddalenie się z mieszkań.
 5. W przypadku określonym w art. 243 Kodeksu Postępowania Karnego można dokonać ujęcie obywatelskiego osoby podejrzewanej. W takiej sytuacji, do czasu przybycia policji, osoba zatrzymana pozostaje pod nadzorem pracowników ochrony lub innych pracowników jednostki, którzy mogą dokonać takich czynności bez narażenia swojego zdrowia lub życia.
 6. W każdym przypadku należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka. Dziecko, w miarę możliwości powinno przebywać pod opieką pracownika do czasu przyjazdu policji. O ile to możliwe, należy podjąć próbę wsparcia dziecka.
 7. W przypadku uzasadnionego podejrzenia, że doszło do popełnienia przestępstwa skutkującego kontaktem dziecka z materiałem biologicznym sprawcy (sperma, ślina, naskórek), należy w miarę możliwości nie dopuścić, aby dziecko myło się oraz jadło/piło do czasu przyjazdu policji. Należy spokojnie i z szacunkiem wyjaśnić dziecku, dlaczego zastosowano wobec niego takie ograniczenia.
 8. Po przejęciu dziecka przez policję należy zabezpieczyć materiał z monitoringu oraz inne istotne dowody (np. dokumenty) dotyczące zdarzenia i przekazać je Koordynatorowi, który na wniosek służb przekaze ich kopię listem poleconym lub osobiście prokuratorowi lub policji.
 9. Po interwencji należy zgłosić zdarzenie Koordynatorowi, który następnie opisuje je w dzienniku zdarzeń lub innym dokumencie przeznaczonym do tego celu.

Rozdział III

Procedura w przypadku podejrzenia lub stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika/inną osobę dorosłą

1. W przypadku podejrzenia krzywdzenia dziecka przez pracownika lub inną osobę dorosłą, która nie jest bezpośrednio zatrudniona przez Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu lecz przez podmiot trzeci, osoba, która powzięła tę informację powinna niezwłocznie poinformować o tym fakcie Koordynatora, a pod jego nieobecność inną osobę wyznaczoną do tego celu.
2. Jeżeli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, osoba, która powzięła wiadomość na ten temat, powinna niezwłocznie powiadomić policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112, podając dane własne, dane dziecka (o ile to możliwe), miejsce pobytu dziecka oraz opis okoliczności sprawy oraz powiadomić przełożonego/osobę decyzyjną, który powiadamia opiekunów/rodziców dziecka. Osoba, która powzięła wiadomość o zdarzeniu informuje także Koordynatora w formie mailowej/pisemnej.
3. W przypadku, gdy pracownik dopuścił się wobec dziecka innej formy krzywdzenia niż popełnienie przestępstwa na jego szkodę, Koordynator, po powzięciu informacji, powinien zbadać wszystkie okoliczności sprawy, w szczególności wysłuchując pracownika podejrzanego o krzywdzenie oraz innych świadków zdarzenia. W sytuacji, gdy naruszenie dobra dziecka jest znaczne, w szczególności, gdy doszło do dyskryminacji lub naruszenia godności dziecka, Koordynator powinien zarekomendować osobie kierującej jednostką adekwatne działania personalne w stosunku do tego pracownika.
4. Jeżeli osoba, która dopuściła się krzywdzenia nie jest bezpośrednio zatrudniona przez Dom Pomocy Społecznej w Grudziądzu lecz przez podmiot trzeci wówczas należy zarekomendować zakaz jej wstępu na teren Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu, a w razie potrzeby rozwiązać z podmiotem trzecim umowę.

Rozdział IV

Procedura w przypadku stwierdzenia stosowania innych form przemocy wobec dziecka przez rodzica/opiekuna/inną osobę dorosłą

1. W przypadku stwierdzenia krzywdzenia dziecka przez rodzica/opiekuna lub inną osobę dorosłą, z którą dziecko przebywa na terenie mieszkań, każdy pracownik będący świadkiem takiego krzywdzenia powinien na nie stanowczo zareagować.
2. Jeżeli zagrożone jest życie lub zdrowie dziecka, osoba, która powzięła wiadomość na ten temat, powinna niezwłocznie powiadomić policję, dzwoniąc na numer alarmowy 112, podając dane własne, dane dziecka (o ile to możliwe), miejsce pobytu dziecka oraz opis okoliczności sprawy oraz powiadomić przełożonego/osobę decyzyjną. Osoba, która powzięła wiadomość o zdarzeniu informuje także Koordynatora, co najmniej w formie mailowej/pisemnej.
3. Jeżeli pracownik obiektu jest świadkiem przemocy fizycznej zastosowanej wobec dziecka (klapsy, szarpanie, krzyk, inne wymienione w definicji przemocy fizycznej) powinien starać się przerwać krzywdzenie i zareagować.
4. W sytuacji pozostawienia dziecka poniżej 7 roku życia bez opieki, pracownik który powziął informacje o takim zdarzeniu, powinien powiadomić o tym fakcie przełożonego. Przełożony, który został powiadomiony o sytuacji podejmuje decyzje o dalszym postępowaniu, w kontekście zapisów Kodeksu Karnego i Kodeksu Wykroczeń⁴. W zależności od tego kontekstu przełożony podejmuje próbę odnalezienia rodzica/opiekuna prawnego lub innej osoby dorosłej, z którą dziecko przebywa na terenie obiektu i wyjaśnia, że nie może on pozostawiać dziecka bez opieki. W sytuacji, kiedy odnalezienie rodzica/opiekuna prawnego lub innej osoby dorosłej, z którą dziecko przebywa w obiekcie nie jest możliwe, lub rodzic/opiekun prawny/inna osoba dorosła nie chce lub/i nie jest zdolna przejąć opieki nad dzieckiem, przełożony zawiadamia o tym fakcie policję. W każdym przypadku należy zadbać o bezpieczeństwo dziecka.

Rozdział V

Monitoring i ewaluacja Standardów Ochrony Dzieci

1. Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu powołuje Koordynatora odpowiedzialnego za Standardy Ochrony Dzieci stosowane w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych i umieszcza jego dane kontaktowe w miejscu łatwo dostępnym dla pracowników oraz osób korzystających ze wsparcia w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych, w tym również dzieci.
2. Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu określa zakres zadań oraz kompetencji Koordynatora w zakresie przygotowania pracowników do stosowania zapisów Standardów Ochrony Dzieci, zasad przygotowania pracowników do ich stosowania oraz sposobu dokumentowania tych czynności.
3. Koordynator, o którym mowa w punkcie poprzedzającym, co najmniej raz na dwa lata dokonuje monitoringu i ewaluacji Standardów Ochrony Dzieci.
4. Monitoring i ewaluacja obejmują weryfikację realizacji Standardów Ochrony Dzieci, reagowanie na sygnały naruszenia zasad i procedur oraz zaproponowanie zmian w dokumencie, zwłaszcza pod kątem dostosowania ich do aktualnych potrzeb oraz zgodności z obowiązującymi przepisami.

⁴ Kodeks Karny art. 160 par.1 i 2; art. 210 par.1, Kodeks wykroczeń art. 106

5. Koordynator przeprowadza wśród pracowników Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu nadzorujących Mieszkania Treningowe i Wspomagane, co najmniej raz na 2 lata, ankietę monitorującą poziom realizacji Standardów Ochrony Dzieci.
6. W ankiecie pracownicy mogą proponować zmiany oraz wskazywać naruszenia w obszarze zasad i procedur Standardów Ochrony Dzieci w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych.
7. Koordynator dokonuje opracowania ankiet wypełnionych przez pracowników, sporządza na tej podstawie raport z monitoringu, który następnie przekazuje Dyrektorowi. Dyrektor Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu wprowadza do dokumentu niezbędne zmiany i ogłasza pracownikom nowe brzmienie Standardów

Rozdział VI

Przepisy końcowe

1. Standardy Ochrony Dzieci wchodzi w życie z dniem 14.08.2024 r.
2. Standardy Ochrony Dzieci są udostępnione poprzez umieszczenie ich na stronie internetowej Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu a także w wersji papierowej w sekretariacie oraz Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu.
3. Standardy Ochrony Dzieci udostępnione są w wersji zrozumiałej i skróconej dla dzieci przebywających na terenie Mieszkań Treningowych i Wspomaganych w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu w miejscu dla nich dostępnym i widocznym. Wersja skrócona może zawierać elementy graficzne.

Grudziądz, dnia 14.08.2024 r.

DYREKTOR

Piotr Liedtke

*Załącznik nr 1
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Oświadczenie o zapoznaniu się ze Standardami Ochrony Dzieci.

Oświadczam, że zapoznałam/-em się ze Standardami Ochrony Dzieci obowiązującymi w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych i zobowiązuję się do ich przestrzegania.

Grudziądz, dnia

.....
(czytelny podpis)

*Załącznik nr 2
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Zakres danych do sprawdzenia osoby w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym

Zakres danych pracownika niezbędnych do sprawdzenia w Rejestrze Sprawców Przestępstw na Tle Seksualnym.

Imię i nazwisko:

Data urodzenia:

Pesel:

Nazwisko rodowe:

Imię ojca:

Imię matki:

Rejestr dostępny jest na stronie: <https://rps.ms.gov.pl/>

By móc uzyskać informacje z rejestru z dostępem ograniczonym, konieczne jest założenie profilu organizacji.

*Załącznik nr 3
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Oświadczenie o krajach zamieszkania

OŚWIADCZENIE O KRAJACH ZAMIESZKANIA

Oświadczam, że w okresie ostatnich 20 lat mieszkałem/am w następujących państwach, innych niż Rzeczypospolita Polska i państwo, którego jestem obywatelem/-ką:

.....

.....

Jednocześnie przedkładam informację z rejestrów karnych tych państw uzyskiwaną do celów działalności zawodowej lub wolontariackiej związanej z kontaktami z dziećmi/ informację z rejestrów karnych /oświadczenie/-a o niekaralności.

Jestem świadomy/-a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Grudziądz, dnia.....

.....

(czytelny podpis)

*Załącznik nr 4
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Oświadczenie o niekaralności

Oświadczenie o niekaralności

Ja, nr PESEL/nr
paszportu

oświadczam, że w państwie nie jest prowadzony rejestr karny/ nie wydaje się
informacji z rejestru karnego*.

Oświadczam, że nie byłam/em prawomocnie skazana/-y w państwie za czyny
zabronione, odpowiadające przestępstwom określonym w rozdziale XIX i XXV Kodeksu karnego,
w art. 189a i art. 207 Kodeksu karnego oraz w ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu
narkomanii oraz nie wydano wobec mnie innego orzeczenia, w którym stwierdzono, iż
dopuszcłam/-em się takich czynów zabronionych, oraz że nie nałożono na mnie obowiązku
wynikającego z orzeczenia sądu, innego uprawnionego organu lub ustawy, stosowania się do
zakazu zajmowania wszelkich lub określonych stanowisk, wykonywania wszelkich lub
określonych zawodów albo działalności, związanych z wychowaniem, edukacją, wypoczynkiem,
leczeniem, świadczeniem porad psychologicznych, rozwojem duchowym, uprawianiem sportu lub
realizacją innych zainteresowań przez małoletnich, lub z opieką nad nimi.

Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Grudziądz, dnia.....

.....

(czytelny podpis)

*niepotrzebne skreślić

*Załącznik nr 5
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Ankieta monitorująca poziom realizacji Standardów Ochrony Dzieci.

Treść pytania	tak	nie	uwagi
1. Czy znasz treść dokumentu Standardy Ochrony Dzieci przed krzywdzeniem			
2. Czy wiesz, jakie sytuacje mogą wskazywać, że dziecko jest zagrożone skrzywdzeniem?			
3. Czy znasz procedury reagowania na podejrzenie lub stwierdzenie krzywdzenia dziecka na terenie Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu – Mieszkań Treningowych i Wspomaganych?			
4. Czy zdarzyło Ci się zaobserwować naruszenie zasad zawartych w Standardach Ochrony Dzieci przed krzywdzeniem?			
a) Jeśli tak – jakie zasady zostały naruszone? (odpowiedź opisowa)			
b) Czy podjąłeś/aś jakieś działania: jeśli tak – jakie, jeśli nie – dlaczego? (odpowiedź opisowa)			
5. Czy masz jakieś sugestie zmian dotyczących Standardów Ochrony Dzieci przed krzywdzeniem? (odpowiedź opisowa)			

*Załącznik nr 6
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Przykłady sytuacji mogących budzić podejrzenia lub wskazywać na krzywdzenie dziecka

UWAGA!

Wystąpienie niektórych zdarzeń nie oznacza automatycznie, że dochodzi do krzywdzenia małoletniego. Ważne jest, żeby zachować czujność i zwracać uwagę na sytuacje, które wzbudzają niepokój. Sytuacją niepokojącą będzie na pewno taka, w której relacja osoby dorosłej i dziecka nie wydaje się swobodna i opiekuńcza.

Dziecko przychodzi do obiektu późno w nocy lub w czasie, kiedy powinno być w szkole.

Dzieci, które wydają się być bez opieki, proszą o jedzenie, napoje czy pieniądze.

Dzieci wydają się niespokojne, zdenerwowane i unikają kontaktu wzrokowego.

Osoba dorosła zachowuje się w sposób nacechowany seksualnie wobec dziecka – nie jest to naturalna i opiekuńcza relacja.

Dorosły podaje dziecku alkohol.

Załącznik nr 7
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu

Zasady weryfikacji informacji o karalności

Kategorie stanowisk:

- A.** Pracownik pracuje dziećmi i wykonuje obowiązki wchodzące w zakres art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich (np. prowadzi zajęcia i sprawuje opiekę nad małoletnimi w obiekcie). Istnieje ustawowy obowiązek weryfikacji pracownika w Rejestrze Sprawców Przepływów Seksualnych oraz wymagane jest przedstawienie przez pracownika informacji z zakresu przestępstw wymienionych w art. 21 ust. 3 ww. ustawy.
- B.** Pracownik ma/może mieć styczność z dzieckiem w obiekcie, ale nie wykonuje obowiązków wchodzących w zakres art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Nie ma ustawowego obowiązku weryfikacji. Zaleca się poproszenie pracownika o dobrowolne złożenie oświadczenia w zakresie niekaralności za przestępstwa seksualne i wymienione w KRK.
- C.** Pracownik nie ma styczności z dzieckiem w obiekcie i nie wykonuje obowiązków wchodzących w zakres art. 21 ustawy o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym i ochronie małoletnich. Nie ma ustawowego obowiązku weryfikacji.

OPIS STANOWISKA	Zakres obowiązków	KATEGORIA
Pracownik socjalny	Nadzoruje pobyt osób korzystających ze wsparcia w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych, w tym matek z dziećmi, świadczy pracę socjalną.	Kategoria A
Pracownik warsztatu	Nie ma w zakresie rzeczywistych obowiązków opieki, wychowania i innych aktywności z art. 21 ustawy. Styczność z dzieckiem w przypadku wykonywania napraw w pokoju mieszkalnym (nieletni może być w pokoju, ale zawsze jest z nim rodzic/opiekun). Zastosowanie znajdują zasady wynikające ze standardów ochrony dzieci.	Kategoria B
Pracownik administracji	Nie ma w zakresie rzeczywistych obowiązków opieki, wychowania i innych aktywności z art. 21 ustawy. Pracownicy nie mają kontaktu z małoletnim. Jeśli zajdzie sytuacja, w której pracownik ma kontakt z dzieckiem, zastosowanie znajdują zasady wynikające ze standardów ochrony dzieci.	Kategoria C
Pracownik ochrony	Nie ma w zakresie rzeczywistych obowiązków opieki, wychowania i innych aktywności z art. 21 ustawy. Styczność z dzieckiem w nagłych sytuacjach wymagających interwencji ochrony. Zastosowanie znajdują zasady wynikające ze standardów ochrony dzieci.	Kategoria B

Załącznik nr 8
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu

Jak rozmawiać z dzieckiem krzywdzonym – wskazówki dla pracowników Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu.

Jeżeli w mieszkaniach dojdzie do sytuacji interwencji w celu ratowania zdrowia lub życia dziecka, albo do sytuacji, w której samo dziecko ujawnia krzywdzenie - należy przede wszystkim zadbać o bezpieczeństwo dziecka. Do czasu przyjazdu policji lub innych służb interwencyjnych dziecko powinno przebywać pod opieką pracownika.

Taka sytuacja może powodować silny stres u dziecka i prowadzić do różnych reakcji, takich jak:

- pobudzenie i panika,
- zachowania ucieczkowe mające na celu odwrócenie uwagi od trudnej sytuacji: bagatelizowanie sytuacji, śmiech, inne zachowania, które wydają się być nieadekwatne,
- agresja, autoagresja, zachowania regresywne (bujanie się, zaciskanie pięści),
- wrażenie dezorientowania lub zagubienia,
- wrażenie wycofania, bycie cichym, niewielki ruch lub jego brak.

Każdy kontakt z dzieckiem pokrzywdzonym wymaga delikatności oraz empatii.

Dziecko, które doznało krzywdzenia ze strony dorosłych jest bardzo nieufne. Przez długi czas mogło doświadczać poczucia silnego zagrożenia życia, może odczuwać, że nie kontroluje własnego losu, jest bezradne i przestraszone.

Dziecko doświadczone wykorzystaniem seksualnym często jest przekonane, że inne osoby dorosłe nie uwierzą w jego relację i boi się, że zostanie obwinione i uznane za „złą” osobę. Dodatkowo, dziecko czuje się w pewnym stopniu odpowiedzialne za fakt bycia wykorzystanym, co powoduje w nim ogromne poczucie winy.

W wyniku manipulacji ze strony sprawcy dziecko postrzega go jako osobę mającą wyjątkowy wpływ, przed którym nikt nie może dziecka ochronić.

Zdarza się, że sprawcy grożą dziecku, że jeżeli będzie przeciwko nim zeznawać, jemu lub bliskim mu osobom może stać się „coś złego”. Sprawcy często wikłają dziecko w zмовę milczenia. Używają argumentów wpędzających dziecko w poczucie winy, wmawiając, że jest ono współodpowiedzialne za to co się stało albo przekonują, że jeśli ujawni wykorzystywanie, to nikt mu nie uwierzy a sprawca uniknie kary.

Dziecko – ofiara handlu ludźmi często jest świadkiem przemocy, przestępstw, a nierzadko zdarza się, że samo jest zmuszane do ich popełniania. Sprawca wykorzystuje to, strasząc dziecko, że czeka je za to kara ze strony organów ścigania. W związku z tym dziecko, zastraszone, broni i tłumaczy sprawcę. W przypadkach doświadczenia skrajnego zagrożenia życia u ofiary może rozwinąć się syndrom sztokholmski. Syndrom ten jest skutkiem psychologicznych reakcji na silny stres, który może spowodować, że dziecko nawiąże współpracę ze sprawcą wykorzystania lub nawet zacznie go traktować jak swojego opiekuna.

OGÓLNE ZASADY NAWIAZYWANIA KONTAKTU Z DZIECKIEM MŁODSZYM:

- Zniż się do poziomu dziecka, czyli postaraj się być na wysokości wzroku dziecka (usiądź naprzeciwko/ukucnij, itp.).
- Zwracaj się do dziecka po imieniu, jeśli to możliwe.
- Mów powoli, spokojnym głosem, wyraźnie.
- Posługuj się prostym językiem.
- Utrzymuj kontakt wzrokowy.
- Obserwuj, czy jesteś przez dziecko rozumiany.

- W pytaniach wykorzystuj określenia używane przez dziecko.

ZASADY PROWADZENIA ROZMOWY Z DZIECKIEM POKRZYWDZONYM:

1. Podchodząc do dziecka najpierw się przedstaw.
2. Zaakceptuj i uznaj jego reakcje oraz uczucia. Bądź uważny na pozawerbalne przejawy uczuć dziecka - zażenowanie, skrępowanie, wstyd, lęk, przerażenie, smutek, poczucie winy.
3. Reaguj na te uczucia pomagając dziecku poradzić sobie z nimi: „widzę, że jesteś skrępowana, to naturalne w takiej sytuacji”; „ludzie zazwyczaj wstydzą się, kiedy mówią o takich przeżyciach”, „nie powstrzymuj płaczu, płacz pomaga”.
4. Poinformuj dziecko o tym, co się będzie dalej działo. Nie zmyślaj, nie podawaj fałszywych informacji, nie dawaj gwarancji bez pokrycia.
5. Zaproponuj wsparcie: „Czy jest coś, w czym mogę spróbować Ci pomóc?”
6. Zapytaj czy chce się skontaktować z kimś bliskim.
7. Zaakceptuj odmowę.
8. Zapewnij dyskrecję, jednak poinformuj, że w sytuacji popełnienia przestępstwa mogą zaistnieć okoliczności, w który Twoim obowiązkiem będzie ujawnienie informacji odpowiednim organom.
9. Okaż dziecku zainteresowanie oraz życzliwość, poświęć mu czas.
10. Więcej słuchaj, mniej mów- ważne jest aby dać czas dziecku na wypowiedzenie się. Nie bój się ciszy, wytrzymaj ją.
11. Daj dziecku przestrzeń do mówienia o tym, o czym chce mówić.
12. Nie wypytuj o szczegóły. Zadając pytanie zastanów się czemu je zdajesz, czy to pytanie ma zaspokoić Twoją ciekawość czy ma służyć pogłębieniu kontaktu, uzyskaniu ważnej informacji potrzebnej do udzielenia pomocy.
13. Daj dziecku odczuć, że się wierzysz w to, co mówi.
14. Zapewnij dziecko, że nie jest odpowiedzialne za to, co mu się przydarzyło.
15. Nie oceniaj. Nie zadawaj pytań, w których zawarta jest ocena: np. „dlaczego nie wezwałeś pomocy/nie uciekłeś?”, „dlaczego mu/jej uwierzyłeś”, „czemu się na to zgodziłaś/eś, skoro wiedziałeś...? itp. Z reguły wzbudza to poczucie winy u dziecka, a także wprawia je w zakłopotanie, ponieważ często nie rozumie ono przyczyn zachowań własnych i innych osób. Poza tym nie znasz sytuacji i doświadczeń dziecka, które mogły wpłynąć na jego zachowania.
16. Nie przytulaj dziecka, nie dotykaj go, chyba , że o to prosi- kontakt fizyczny może
17. je przestraszyć i „zamknąć”, dotyk może mu się źle kojarzyć budzić traumatyczne wspomnienia, zwłaszcza w kontekście wcześniejszego wykorzystania.

*Załącznik nr 9
do Standardów Ochrony Dzieci
w Mieszkaniach Treningowych i Wspomaganych
w Domu Pomocy Społecznej w Grudziądzu*

Sposoby reagowania na krzywdzące zachowania rodzica/ opiekuna/innej osoby dorosłej wobec dziecka

Jeżeli widzisz przemoc wobec dziecka ze strony rodzica lub opiekuna - dziecko jest szarpane, wyzywane, poniżane, bite (np. karcenie kłapsem) - zareaguj!

Twoja reakcja na krzywdę przywraca dziecku poczucie bezpieczeństwa i daje szansę na lepszą przyszłość. Może również ochronić zdrowie, a nawet życie dziecka!

Jak możesz zareagować:

ZAUWAŻ

Zasygnalizuj, że zauważyłeś sytuację krzywdzenia dziecka. Nawiązanie kontaktu wzrokowego może być wystarczającą reakcją powstrzymującą przemocowe zachowanie rodzica, opiekuna lub innego dorosłego towarzyszącego dziecku. Nie obawiaj się obserwować. Masz prawo przyglądać się temu, co dzieje się na terenie obiektu czy przestrzeni publicznej.

NAWIĄŻ KONTAKT

1. Kiedy rodzicem targają tak silne emocje, że nie potrafi powstrzymać przemocy wobec swojego dziecka, nie dotrą do niego racjonalne argumenty. Jeśli chcesz skutecznie zareagować, spróbuj obniżyć jego napięcie.
2. Zadaj proste pytanie, np.: „Przepraszam, czy coś się stało?”
3. Możesz też odnieść się do własnych doświadczeń, np.: „Pamiętam, kiedy moje dzieci były w tym wieku. To bardzo trudny czas. Czy mogę w czymś pomóc?”
4. Czasem wystarczy głośno powiedzieć: „Widzę, że jest pani/panu trudno” lub „Czasem mamy zły dzień i wtedy nie potrafimy się dogadać”.
5. Sama próba nawiązania takiej rozmowy może dać rodzicowi do myślenia i zatrzymać przemoc wobec dziecka. Może to być też początek dalszej rozmowy prowadzącej do uspokojenia sytuacji.

NAZWIJ SYTUACJĘ

Nie krytykuj i nie atakuj, ale też nie unikaj nazywania rzeczy po imieniu.

Spokojnie, ale stanowczo mów o tym, co cię zaniepokoiło – np.: „Widzę, że uderzył Pan dziecko”, „Proszę nie bić dziecka. Proszę nigdy tego nie robić”.